

A. SÖZCÜKTE ANLAM

A) GERÇEK (TEMEL) ANLAM: Bir sözcüğün sözlük anlamıdır. Bu anlam, herkes tarafından bilinen anlamdır.

Örnek: “Yediğim yemek çok acıydı.” Cümlesinde “acı” sözcüğü “tatlı olmayan” anlamındadır ve “acı” sözcüğü, bu cümlede gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

B) TERİM ANLAM

Bir bilim, sanat, spor ya da meslek dalına ilişkin özel ve belirli kavramları karşılayan sözcüklere terim denir. Terimler kesin anlamlı sözcüklerdir. Anlamları herkese göre aynıdır. Ancak çok anlamlı kim sözcükler terim anlamı kazanmıştır.

- Ses adlarına yansıma denir.
- Çok zor çarpma işlemlerini bile aklından yapabiliyordu.
- İçten olmayan yazarın günlükleri inandırıcı değildir.
- Oyun iki perdeden oluşuyordu.

C) MECAZ ANLAM: Bir sözcüğün, gerçek anlamının dışında bir anlamda kullanılmasıdır. Mecaz anlamlı sözcükler, soyut bir anlam taşırlar.

Örnek: “Bu acı olaydan sonra zor iyileşti.” cümlesinde “acı” sözcüğü, “üzüntü verici” anlamındadır ve bu cümle mecaz anlamda kullanılmıştır.

SÖZCÜKLERDE ANLAM İLİŞKİLERİ

A) EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜK:

Yazılışları aynı, anlamları birbirinin aynısı ya da yakını olan sözcüklere “eş anlamlı sözcük” denir.

Öğrenci – talebe okul – mektep
özlem – hasret sağlık – sıhhat
siyah – beyaz saygı – hürmet

B) ZIT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜK: Anlamları birbirinin karşıtı olan sözcüklerdir. Her sözcüğün karşıtı bulunmayabilir.

Örnekler: “Ağlarım hatıra geldikçe güldüklerimiz.” (ağlamak-gülmek)

Yaz – kış, uzun – kısa, Büyük – küçük, soğuk – sıcak, Genç – ihtiyar, gülmek - ağlamak

*Renklerde sadece “siyah” sözcüğünün karşıtı vardır (Beyaz). *Öteki renklerin (sarı, kırmızı, yeşil,...) karşıtı yoktur.

C) EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜK: Yazılışları ve söylenişleri aynı, anlamları ayrı olan sözcüklerdir. Eş sesli sözcükler arasında, hiçbir anlam ilişkisi yoktur. Eş sesli sözcüklerin her ikisi de gerçek anlamlı sözcüklerdir.

Örnekler:

“Gülünce yanağından güller açar.” cümlesindeki;

“gül-”: Gülmek eylemi (fili)

“gül”: Çiçek adıdır. Ve bunlar sestestir.

“Bu yaz bana mektup yaz.” cümlesindeki;

“yaz”: Bir mevsim adı

“yaz-”: Yazmak eylemi (fili)dir. Ve bunlar sestestir.

B. NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta (.)

1. Sayılardan sonra sıra bildirmek için konur: 3. (üçüncü), 15. (on beşinci); II. Mehmet, XIV. Louis, XV. yüzyıl; 2. Cadde, 20. Sokak, 4. Levent
2. Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur: I. 1. A. a. II. 2. B. b.
3. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: 29.05.1453, 29.X.1923
4. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: Tren 09.15'te kalktı. Toplantı 13.00'te başladı.

Virgül (,)

1. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur: Akşam, yine akşam, yine akşam, Göllerde bu dem bir kamış olsam!
2. Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerden sonra konur: Adana'ya yarın gideceğim, dedi.
3. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur: Bahçe kapısını açtı. Sermet Bey'e, – Bu anahtar köşkü de açar, dedi.
4. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul veya teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur: Evet, kırk seneden beri Türkçe merhale merhale Türkleşiyor. / Pekâlâ, yarın ben de geleyim.

5. Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime ve kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır:

Bu gece, eğlenceleri içlerine sinmedi.

6. Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur:

Baylar, lütfen yerinizden ayrılmayın.

Sayın Başkan,

Sevgili Kardeşim,

Soru işareti (?):

1.Soru anlamı bildiren cümlelerin sonunda kullanılır.

- Beyim, dedi. Bunu satmıyor musunuz?

- Hangisini?

- Şu keçeyi canım!

2.Bilinmeyen yer, tarih vb. durumları belirtmek için kullanılır.

Türk halk felsefesinin, Türk nüktecilğinin ve mizah dehasının büyük mümessili Nasreddin Hoca da (Hâce Nasirüddin) bu asırda yaşamıştır (1208 ?-1284).

3.Bir bilginin kuşkuyla karşılandığı durumlarda kullanılır.

Ankara'ya üç (?) saatte gelmiş.

C. SÖZ SANATLARI

1)ABARTMA(MÜBALAĞA)

Bir olayı veya bir varlığı olduğundan daha büyük ya da küçük gösterme sanatıdır.

- Gözündeki yaşlar değirmen oldu.
- Dağ gibi bulaşıkları yıkadım.
- Hediyeyi aldığımda dünyalar onun olmuştu.

2)BENZETME(TEŞBİH)

Sözü daha etkili bir duruma getirmek için,aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden,benzerlik bakımından güçsüz olanı nitelikçe üstün olana benzetmektir.Bu sanatta sözcükler gerçek anlamlarında kullanılır.

Tam benzetmelerde 4 öge bulunur:

1-Benzetilen:Birbirine benzetilen şeylerden daha güçsüz olanı

2-Benzeyen: Birbirine benzetilen şeylerden daha üstün olanı yani kendisine benzetilen.

3-Benzetme Yönü: Birbirine benzetilen şeyler arasındaki ortak ilgi

4-Benzetme Edatı: Sözcükler kavramlar arasında benzetme ilgisi kuran edat ya da edat görevinde olan sözcükler.ör/gibi,kimi,sanki,meğer ki,tıpkı...

Saçları altın gibi parlıyordu.

Tilki gibi kurnaz bir adamdı.

Günlük kullanımda benzetme yapılırken bu dört unsur kullanılmayabilir.

3)TEŞHİS (KİŞİLEŞTİRME)

Kişileştirme: insana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara verilmesine kişileştirme denir. kişileştirme bir söz sanatıdır. kişileştirme sanatı sayesinde yazılar, şiirler daha etkili, anlamlı olur.

kişileştirme söz sanatı örnekleri

1. Yolda yürürken bütün çiçekler onu selamlıyordu. bu örnekte selamlama işi insana ait bir özelliktir ancak çiçeğe verilmiştir. dolayısıyla çiçek kişileştirilmiştir.

2. Sonbahar ağaçlarda son şarkısını söylüyordu. şarkı söylemek insana ait bir özelliktir. bu cümlede sonbahar kişileştirilmiştir.

3. Kuşlar sabahtan beridir atışıp duruyorlar. bu cümlede kuşlar kişileştirilmiştir.

4)KONUŞTURMA(İNTAK)

İnsan dışındaki varlıkları konuşmaktır.Her intak sanatında teşhis sanatı vardır;ancak her teşhiste intak sanatı yoktur.

—Maymun şunu anlatmak istemişti fikrince:
Boşa gitmez kötüye bir ceza verilince.

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

- Cümle başları büyük harfler başlar.

ÖRNEK: Dün akşam yağmur yağdı.

- Mısra başları büyük harfle yazılır.

ÖRNEK: Ne ışıktayım, ne göze görünmeyim,

Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları.

- Özel isimler büyük harfle yazılır.

ÖRNEK: Türkiye, Türkçe, Ahmet, Mevlânâ, Victor Hugo.

- Kişi adlarından sonra gelen unvan, meslek ve saygı bildiren kelimeler büyük harfle başlar.

ÖRNEK :Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk
*Hülya Hanım *Sayın Başbakan.

UYARI: Akrabalık bildiren kelimeler büyük harfle yazılmaz.

ÖRNEK: Bilal amca, Ayşe teyze.

- Kurum, kuruluş, gazete, dergi ile mahalle, sokak ve benzeri yer adları birkaç kelimeden oluşuyorsa, her kelime büyük harfle yazılır.

ÖRNEK: Türk Dil Kurumu, Gazi Caddesi, Sabah Gazetesi.

- Yer adları büyük harfle başlar.

ÖRNEK: Avrupa, Kadıköy, Çorum.

- Yer adlarında ilk isimden sonra gelen göl, dağ, nehir, boğaz vb. tür bildiren isimleri büyük harfle başlar.

ÖRNEK: Tuna Nehri, Ağrı Dağı, Van Gölü, İstanbul Boğazı

-Ay, Güneş, Dünya ve öteki gezegen isimleri gerçek anlamıyla kullanılırsa büyük harfle, mecaz anlama gelirse küçük harfle başlar.

ÖRNEK: Artık Dünya'nın Güneş'e uzaklığı biliniyor.

Haberi duyunca dünyalar benim oldu sanki.

-Yön bildiren isimler, yönünü bildirdiği isimden önce gelirse (yani sıfat olursa) büyük harfle, sonra gelirse küçük harfle başlar.

ÖRNEK:

"Bu derste Kuzey Anadolu'yu göreceğiz."

"Bu derste Anadolu'nun kuzeyini göreceğiz."

cümlelerinde altı çizili söz birinci cümlede sıfat olmuş ve büyük harfle yazılmış, ikincide isim olmuş ve küçük harfle yazılmıştır.

-Tarihler arasında kullanılan gün ve ay isimleri büyük harfle başlar.

ÖRNEK:

"30 Mart 1994 Pazartesi günü bir oğlum oldu."

"Buraya her yıl mart ayında gelirler."

Cümlelerinde tarihler arasında kullanıldığı birinci cümlede büyük harfle başlatılan "mart" sözü tarihler arasında olmadığı ikinci cümlede küçük harfle başlatılmıştır.